

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра філософії

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
«__» _____ 2012р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Інституту суспільства,
протокол №__ від «__» _____ 2012 р.
Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

для студентів усіх спеціальностей
(освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”)

за вимогами кредитно-модульної системи

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії
протокол № __ від «__» _____ 2012
завідувач кафедри _____ О.С. Александрова

Київ-2012

УДК
ББК

Філософія освіти: Робоча навчальна програма для магістрів /
Укладач Огнев'юк В.О. – К.: Видавництво "Університет" Київського
університету імені Бориса Грінченка.

**Укладач: Огнев'юк В.О. – дійсний член НАПН України,
доктор філософських наук, професор.**

© Огнев'юк В.О., 2012

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка.....	4
2.	Структура програми навчальної дисципліни.....	7
2.1.	Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
2.2.	Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
2.3.	Програма.....	9
2.4.	Навчально-методична карта дисципліни «Філософія освіти»	11
2.5.	Теми семінарських занять.....	12
2.6.	Завдання для самостійної роботи.....	21
2.7.	Індивідуальна робота студента. Індивідуальне навчально- дослідне завдання.....	21
3.	Система поточного та підсумкового контролю.....	26
3.1.	Шкала оцінювання.....	26
3.2.	Розрахунок рейтингових балів за видами модульного контролю.....	26
4.	Методи навчання.....	27
5.	Методичне забезпечення курсу.....	27
6.	Питання для самоконтролю	27
7.	Література до курсу «Філософія освіти».....	29

1. Пояснювальна записка

На основі взаємодії філософії та освіти упродовж тривалого історичного часу формувалася нова галузь філософії - філософія освіти. Поняття "філософія освіти" вперше з'являється у другій половині XIX століття, коли у розвинених країнах Європи та США сформувалися національні системи освіти, а її оформлення, як нової галузі знання, завершилося у другій половині XX століття, що стало підсумком тривалої взаємодії різноманітних філософських течій зі сферою освіти, поєднання педагогічної практики з її теоретичним осягненням. Завершення процесу виокремлення філософії освіти саме у цей період пояснюється такими чинниками:

- набуття освіти стало обов'язковою вимогою суспільства до кожного громадянина: від обов'язкової початкової до обов'язковості повної загальної середньої освіти та парадигми освіти упродовж усього життя;
- еволюційний розвиток людини перейшов на новий рівень людини освіченої (homo educatus);
- професійна конкурентоспроможність людини стала визначатися рівнем компетентності, що формується і удосконалюється освітою;
- освіта стала важливим чинником боротьби з бідністю та подолання соціальної нерівності;
- рівень освіченості громадян та сукупний інтелект нації став важливою складовою національної безпеки держави;
- економічний розвиток суспільства великою мірою визначається рівнем розвитку освіти, науки і технологій, що спонукало до формування концепції суспільства знань;
- посилювався вплив освіти на приріст валового національного продукту;
- освіта стала одним із важливих показників індексу людського розвитку за допомогою якого визначається міжнародний рейтинг країн;
- освітня політика в провідних державах світу відноситься до найважливіших пріоритетів держави;
- глобалізація, що стала усвідомленою реальністю XX -XXI ст., посилювала чинники комунікації, взаємозв'язків і взаємозалежності у сучасному світі та посилювала значення освіти у якості інтегратора світового співтовариства;
- освіта стала сферою, в якій створено передумови для гармонійного поєднання знань, культури і духовності як важливих чинників сталого людського розвитку;
- зросла увага науковців, зокрема, філософів до проблем освіти її розвитку і функціонування.

Відтак сучасна цивілізація упродовж ХХ та початку ХХІ століть вийшла на нові горизонти розвитку, базою якого є парадигма неперервної освіти упродовж життя, перехід до суспільства знань, та поява homo educatus – людини освіченої. На новому історичному етапі, у часовому вимірі початку третього тисячоліття філософія освіти набуває важливого значення в осягненні творчого феномену освіти.

Філософія освіти - галузь філософії, що досліджує ідею освіти та її сутність, як соціокультурного феномену відтворення та розвитку суспільства; визначення цілей, цінностей, ідеалів освіти і освіченості; результатів освіти та критеріїв їх оцінки.

Філософія освіти бере початок з історії філософії, загальної та соціальної філософії та має тісний зв'язок з іншими галузями філософії – філософією науки, філософією культури, логікою, онтологією, етикою тощо.

Метою курсу "філософія освіти" є здійснення узагальнення знань магістрів у сфері освіти на теоретико-методологічному рівні, а також їх залучення до філософського осягнення ідеї освіти, як соціокультурного феномену та вироблення їх власної світоглядної концепції освіти; сприяння формуванню високого рівня компетентності і культури випускників університету.

Філософія має креативний вплив на формування і динаміку розвитку ідеї освіти, відповідних парадигм і концепцій освіти через безпосередню участь філософії у побудові методології освітньої і педагогічної діяльності.

Відтак **завданням** цього курсу є:

- ознайомлення студентів з особливостями предметної ідентифікації філософії освіти та актуальними проблемами, що досліджуються нею;
- сприяння розвитку критичного, креативного та рефлексивного мислення студентів;
- формування методологічної компетентності спеціалістів і магістрів;
- розвиток їхньої дослідницької культури.

Опанувавши курс "філософії освіти" студент має знати:

- особливості предметної ідентифікації філософії освіти;
- методологічні функції філософії освіти;
- сутність освіти, як соціокультурного феномену;
- внесок провідних філософів у розвиток ідеї освіти;
- цілі, цінності, ідеали та результати освіти;
- еволюцію ідеї освіти;
- вплив освіти на розвиток особистості і суспільства;
- основні парадигми розвитку освіти;
- закономірності розвитку освіти;
- результати освіти та критерії їх оцінки;

- володіти цілісним обсягом знань з філософії освіти;
- загальні тенденції розвитку освіти.

Студент має вміти:

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;
- порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл;
- обґрунтовувати власну позицію;
- бачити тенденції у розвитку освіти;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти;
- використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знання для обґрунтування відповідей;
- оформляти власні дослідження відповідно до вимог визначених програмою навчального курсу.

Філософія освіти викладається студентам, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр".

2. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ”

2.1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Предмет: ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Курс: Підготовка магістрів, спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 Модулів: 2	Шифр та назва напрямку: 0101 Педагогічна освіта Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Обов’язкова - нормативна Рік підготовки: 5 Семестр: 9 або 10
Види занять: 1: аудиторна робота 2: індивідуальні заняття (консультації) 3: самостійна робота 4: індивідуальне навчально-дослідне завдання		Загальна кількість годин: 108 год з них: Лекції – 16 Семінарські заняття – 16 Модульний контроль – 4 Самостійна робота – 36 Контр. заходи - 36
Зміст навчального матеріалу структурований по 2-х змістових модулях		Вид контролю: екзамен, оцінка за шкалою ECTS та в національній системі оцінювання

2.2.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Контр. заходи
Змістовий модуль І. Філософське осягнення ідеї освіти.				
Тема 1. Філософія освіти в структурі наукового знання.	1	-	4	
Тема 2. Вчення про людину та його методологічне значення для осягнення феномену освіти.	1	2	3	
Тема 3. Цілі, ідеали та результати освіти.	2	2	3	
Тема 4. Ідея самопізнання та її значення для розвитку освіти.	2	2	4	
Тема 5. Цінності освіти.	2	2	4	
Модульна контрольна робота				2
Разом:	8	8	18	2
Змістовий модуль ІІ. Розвиток ідеї освіти				
Тема 6. Ідея школи.	2	2	4	
Тема 7. Ідея університету, як ідея єдності науки і освіти..	2	2	3	
Тема 8. Формування і розвиток освітнього простору.	2	2	3	
Тема 9. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку.	1	2	4	
Тема 10. Основні суперечності та проблеми розвитку сучасної освіти.	1	-	4	
Модульна контрольна робота				2
Разом:	8	8	18	2
Екзамен				36
Разом годин:	16	16	36	40

2.3. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Філософське осягнення ідеї освіти.

Тема 1. Філософія освіти у структурі наукового знання.

Предмет і завдання філософії освіти. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт і предмет дослідження. Особливості філософського осягнення освіти. Філософія як світоглядна стратегія освіти. Методологічні функції філософії освіти. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового знання. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.

Тема 2. Вчення про людину та його методологічне значення для осягнення феномену освіти.

Філософське розуміння людини. Людинотворча місія освіти. Ідея освіти. Поняття "освіта" та його різні значення: процес, результат, система, сфера, цінність. Феномен освіти. Освіта як сфера відтворення суспільства і масової соціалізації. Закон суспільного відтворення. Освіта як суб'єкт-суб'єктна взаємодія. Опосередкована (неформальна) та цілеспрямована (формальна) освіта.

Тема 3. Цілі, ідеали та результати освіти.

Цілі в освіті. Ідеал освіченості. Освічений як інший. Освіченість та ідеал освіченості в різних філософських концепціях та суспільствах. Homo educatus – новий еволюційний вид людини. Єдність мети і результатів освіти. Загальна мета і її результати. Проміжна мета і результати освіти: грамотність, функціональна грамотність, компетентність, культурність.

Особистість людини як результат освіти. Критерії результатів освіти і освіченості. Якість освіти як критерій освіти. Суспільний вимір результатів освіти.

Тема 4. Ідея самопізнання та її значення для розвитку освіти.

Пізнання як головна сфера людської діяльності. Зародження ідеї самопізнання у Стародавньому світі. Концепції самопізнання східних та західних мислителів. Людина як мікрокосм. Ідея єдиної сутності світу.

Шляхи реалізація ідеї самопізнання у сучасній освіті.

Тема 5. Цінності освіти.

Філософське розуміння категорії "цінність". Осягнення освіти як

цінності. Еволюція ціннісної феноменології освіти. Цінності консерватизму (класичний реалізм, есенціалізм, перенніалізм, ідеалізм, аналітична філософія) та лібералізму (експерименталізм, соціальний реконструктивізм) в філософії освіти. Особистісна парадигма в освіті.

Розуміння цінностей освіти в українській філософії. Національні та загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Морально-етичні засади розвитку освіти. Формування змісту і методів освіти у контексті цілей і цінностей освіти. Проблема актуальності змісту освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Розвиток ідеї освіти.

Тема 6. Ідея школи.

Трансформація ідеї освіти з неформальної у формальну. Зародження і розвиток ідеї школи. Навчання, виховання і розвиток людини – головні завдання школи. Учень і вчитель – суб'єкти освітнього процесу.

Школа в системі сучасної освіти.

Тема 7. Ідея університету, як ідея єдності науки і освіти.

Зародження і трансформація ідеї університету: Піфагорійський союз, Академія Платона, Лікей Арістотеля. Ідея університету в середньовіччі. Magna Charta і розвиток університетської автономії. Ідея класичного університету в працях В. Гумбольта, Х.Ортега-і-Гассета, К. Ясперса, С. І. Гессена. Універсалізація діяльності сучасного університету. Криза університету. Посткласичний університет. Дослідницький університет та пріоритети його діяльності. Особливості розвитку університетської освіти в Україні.

Тема 8. Формування і розвиток освітнього простору.

Поняття освітнього простору. Формування освітнього простору. Суб'єкти освітнього простору.

Освіта і держава. Розвиток освіти як системи. Регіональна і національна системи освіти. Сфера освіти. Національний і глобальний освітній простір.

Тема 9. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку.

Філософське розуміння розвитку. Наука і освіта - визначальні чинники суспільного розвитку. Концепція суспільства знань. Теорія людського капіталу. Освіта і сталий людський розвиток. Сукупний інтелект нації та її конкурентоспроможність. Освіта в структурі індексу людського розвитку. Прогнозування розвитку освіти.

Тема 10. Основні суперечності та проблеми розвитку сучасної освіти.

Основні тенденції в розвитку сучасної освіти. Кризи в освіті та криза освіти. Масова освіта: потреби особистості і суспільства. Концепція освіти упродовж життя: реалії і потреби. Національна і глобальна освіта: відчуженість, взаємодія, інтеграція. Освіта як відкрита система: виклики і перспективи. Суперечності глобального освітнього простору.

2.5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

Тема 1: Зародження ідеї освіти. Філософсько-освітні концепції Стародавнього Сходу

1. Філософські витоки ідеї освіти.
2. Осягнення ідеї освіти у давньоіндійських філософіях.
3. Філософсько-освітні концепції конфуціанства і даосизму.
4. Концепція самопізнання та її бачення східними філософськими школами.

Література:

1. Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120с., ил. – (Б-ка мировой лит.) - Глава 2 - ч. 7, 11, 15, 16, 17.; Глава 4 -ч. 3, 4, 5,6, 7,16, 17; Глава 5- ч. 12, 15; Глава 7- ч. 2, 3, 6,8, 28, 30, 33; Глава 8- ч. 17; Глава 17 – ч. 3, ч.8; Глава 18- ч. 10; Глава 19 –ч. 5, ч. 6, ч. 7. 3.
2. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник / Г. І. Волинка. – К.: Вища школа, 2005. – С.
«Пісня творіння» - С. 100-102;
«Шатапатха-брахмана» (думка як першопочаток) – С. 113-115.
«Чхандог'я-упанішада» (Повчання Санаткумари) – С. 116-118.
«Бріхадараньяка-упанішада» - С. 118-119.
«Тайттірія-упанішада» - С. 119-120.
«Катха-упанішада» - С. 120-121.
«Махабхарата» («Книга Санатсуджати») - С. 122-123.
«Бхагавадгіта» - С. 123-126.
«Мокшадхарма» - С. 126-130.
«Тіпітака» - С. 153-157.
«Дхаммапада» - С. 157-160.
3. Дзвінчук Д. І. Розвиток освіти як суспільної цінності: історико-філософський дискурс / Д. І. Дзвінчук // Розвиток сучасної освіти: освітологічні наглови: наук. пр. – К., 2011 – 152 с. – С.75-122.
4. Дао де цзин / Пер. с кит. доктора философ. Наук Ян Хин-шуна. – Изд.2-е, доп. и испр. Алматы: Жети жагы, 2004. – 104с.
5. Йога-сутры Патанджали. Антология переводов. Составил В. Данченко. - К.: PSYLIB, 2004 — Режим доступа:
<http://psylib.org.ua/books/patanja/index.htm>
6. Мюллер Макс. Шесть систем индийской философии / Пер. с англ. – М.: Искусство, 1995. – С. 165, 167-169, 180-182, 242, 247, 301, 332, 364-366, 371-372, 436-445.

7. Огнев'юк В. О. Ідея освіти [Електронний ресурс] / В. О. Огнев'юк // Освітологічний дискурс. – 2010. - № 1. – Режим доступу до електронного фахового видання: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/osdys/2010_1/10ovoio.pdf
8. Радхакришнан С. Індійська філософія. Т. II. / С. Радхакришнан. – М.: Академічний Проект; Альма Матер, 2008. – 1007 с. – (Концепції). – Том 2. Часть III. Глава 2 ЛОГИЧЕСКИЙ РЕАЛИЗМ СИСТЕМЫ НЬЯЯ: Ньяя и Вайшешика; Круг вопросов, исследуемых ньяией; Пратьякша, или интуиция; Истина; Заблуждение; Этика. Глава 3 АТОМИСТИЧЕСКИЙ ПЛЮРАЛИЗМ ВАЙШЕШИКИ: Вайшешика; Теория познания; Этика. Глава 4 СИСТЕМА САНКХЬЯ: Введение; Механизм познания; Источник познания; Этика. Глава 5 СИСТЕМА ЙОГА ПАТАНДЖАЛИ: Введение; Санкхья и йога; Праманы; Этическая подготовка; Дисциплина тела; Контроль над чувствами.
9. Чжуан-цзы. Ле-цзы. Философское наследие. Том 123. Перевод с кит., вступ. ст. и примеч. В. В. Малявина. – М.: Мысль, 1995. – 439 с. – С. 22; 70; 74; 94; 110; 118; 194; 223; 227-228; 292; 294; 306; 326; 335.
10. Essential Readings on Chinese Philosophy. Compiled by Bryan W. Van Norden. Version of February 16, 2000. – Режим доступу: <http://faculty.vassar.edu/brvannor/bibliography.html>

Семінарське заняття № 2 (2 год.)

Тема 2: Осмислення ідеї освіти античною філософією.

1. Ідея самопізнання в освітньо-філософських концепціях античних філософів.
2. Розуміння освіти Платоном та Аристотелем.
3. Перші інституції вищого рівня: Піфагорійський Союз, Академія Платона, Лікей Аристотеля, Мусейон Птоломея.
4. Ідеал освіченості у розумінні античних мислителів.

Література:

1. Арістотель. Нікомахова етика / Переклав з давньогрецької Віктор Ставнюк. – К.: «Аквілон - Плюс», 2002. – 480с. – С. 457 – 467.
2. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О.Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239с. - Книга друга. С. 44; Книга сьома, С. 202- 212; Книга восьма. С.211-226.
3. Арістотель. Сочинения в четырех томах. Том 4 / Пер. с древнегреч.; Общ. Ред. А. И. Доватура. – М.: Мысль, 1983. – 830 с. – (Филос. Наследие. Т. 90). – С. 56-57; 59; 63; 68;77; 79; 82; 120; 173; 175; 179; 185; 187; 281; 283; 286; 288; 291; 334; 383; 604; 616; 619-621; 626; 628; 632.

4. Бердяев Н. А. Самопознание (опит философской автобиографии) / Н. А. Бердяев. – М.: «Книга», 1991. – 448 с. – С. 316.
5. Д'юї Джон. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294с. – Розділ 7. Демократична концепція освіти.3. Філософія освіти Платона. С.74-76.
6. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / АН СССР, Ин-т философии; Общ. ред. и вступит. статья А.Ф. Лосева. – М.: Мысль, 1979. –С. 69-76.
7. Пифагорейские Золотые стихи с комментарием Гиерокла. Золотые стихи / Пер. с древнегреч. И.Ю. Петер. - М.: "Гнозис", 1995 — Режим доступу:
<http://www.psylib.ukrweb.net/books/pifgier/index.htm>
8. Поляков М. В., Савчук В.С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи. – К.: Генеза, 2004. – 416с. – С. 11-18.
9. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д.Коваль. – К.: Основи, 2000. – 355с. - С.23, 97-98, 147,184, 192-193,197-199, 214-217.
10. Платон. Діалоги / Пер. з давньогр. – К.: Основи, 1999. – 395с.- С.111- 112, 120-124, 134, 138-142, 145, 150-151, 194-195.
11. Thales of Miletus from The Internet Encyclopedia of Philosophy [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.iep.utm.edu/thales/>

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

Тема 3: Зміна освітньої парадигми у добу Середньовіччя. Християнська філософія

1. Цінності й ідеали освіти та їх відображення у Біблії
2. Ідея освіти у філософських концепціях Святого Августина і Томи Аквінського.
- 3.Філософські погляди Володимира Мономаха та Митрополита Київського Іларіона про виховання.
4. П. Русин, І. Гізель, К. Траквіліон-Ставровецький, К. Сакович про призначення освіти.
5. Григорій Сковорода про самопізнання. Концепція «трьох світів».

Література:

1. Аквінський, Тома. Коментарі до Арістотелевої «Політики» / Пер. з латини О.Кислюка; Передм. В. Котусенка. – К.: Основи, 2000. – 794с. - С.741-794.

2. Володимир Мономах. Повчання / Україна: філософський спадок століть // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 158-163, 166-169.
3. Гізель І. Метафізичний трактат // Там само. – С. 287-304.
4. Іларіон. Слово про закон і благодать // Там само. – С. 147-157.
5. Прокопович Ф. Суть, походження та види почуттів // Там само. – С. 310- 315.
6. Русин П. Елегія // Там само. – С. 170-177.
7. Сковорода Г. Розмова п'яти мандрівників про істинне щастя в житті // Там само. – С. 323-331.
8. Прокопович Ф. Речь о заслугах наук, приравняемых к заслугам оружия / Антология педагогической мысли Украинской ССР / сост. Н. П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – С.128-135.
9. Сакович К. Арістотелівські проблеми. Трактат про душу / Україна: філософський спадок століть // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 230-251.
10. Святий Августин. Сповідь / Пер. з латин. Ю.Мушака; Післям. С.Здіорука. – К.: Основи, 1999. – 319с. - Кн.3 - ч. IV; кн. 4, ч. I; кн.5 - ч.IV, ч.VII; кн.6. – ч.V, ч. XI; кн. 10 – ч.I, ч.V-XXIV.
11. Сковорода Г. Вдячний Еродій. // Сковорода, Григорій. Твори: У 2т. - К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства).- Т.2., С. 103-123.
12. Сковорода Г. До Михайла Ковалинського. // Там само. - Т.2., С. 226-228.
13. Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: Пізнай себе. //Там само. - Т.1., С. 150 -195.
14. Сковорода Г. Розмова, названа Алфавіт, або Буквар миру. // Там само. - Т.1., С. 413-462.
15. Сковорода Г.Убогий жайворонок. // Там само. – Т.2., С. 124-139.
16. Траквіліон-Ставровецький К. Зерцало богослов'ї // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 251-263.

Семінарське заняття № 4 (2 год.)

Тема 4: Індивідуальна та суспільна освітні концепції Нового часу

1. Зміна освітньої парадигми: витіснення освітніх ідеалів Середньовіччя духом Нового часу. Я. А. Коменський.
2. Цінності гуманізму та індивідуалізму в освіті (Ж.-Ж. Руссо, Дж. Локк, І. Кант).
3. Освіта як основна функція держави (Й. Фіхте, Г. Гегель, І. Г Песталоцці).

Література:

1. Гадамер, Ганс – Георг. Істина і метод: Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2000. Т.І : Герменевтика І: Основи філософ. герменевтики. – 464с. – Бібліогр.: 1с. - С. 18-27.
2. Гегель, Г.В.Ф. Феноменологія духу / З нім. пер. П.Таращук; Наук. ред. пер. Ю.Кушаков. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548с. - Передмова. С.17-66; Вступ. С.678. Просвітництво. С. 370-401; Абсолютне знання С.533-548.
3. Д'юї Джон. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294с. - С. 76-82.
4. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. І. Бурковського. - К.: Юніверс, 2000. - С. 407-482.
5. Кант І. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро 1994. –Т.8, С.29-37. Доступ в електронному варіанті у бібліотеці університету.
6. Локк Д. Мысли о воспитании. // Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / Сост. В.М. Кларин, А.Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416с. – (Б-ка учителя). – С. 145-178.
7. Локк Д. Об управлении разумом. //Там само. – С. 179-193.
8. Песталоцци И.Г. Метод. // Там само. – С. 322-331.
9. Песталоцци И.Г. О народном образовании и индустрии. //Там само. С.312-322.
10. Руссо Ж.-Ж. Эмиль, или о воспитании. //Там само. – С. 199 - 297.
11. John Locke. Some Thoughts Concerning Education [Електронний ресурс]. – Harvard Classics, Vol. 37, Part 1. – Режим доступу: <http://www.bartleby.com/37/1/>

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

Тема 5: Ідея школи та її розвиток в Україні.

1. Школа та її роль у житті суспільства.
2. Ідея національної школи (К. Ушинський, Б. Грінченко, С. Русова, І. Франко, Я. Чепіга, Г. Ващенко) та її трансформація в освітніх концепціях А. Макаренка та В. Сухомлинського.
3. Сучасні концепції та інновації в системі загальної середньої освіти.

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта ХХІ століття). - С.489-494.
2. Грінченко Б. На безпросветном пути. Об украинской школе.// Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с. - С. 80-91.
3. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М.Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542с.
4. Ковалева Т. Тьюторство – інституалізація нової професії в російській школі // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11ktmps.pdf
5. Макаренко А.С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду. // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта ХХІ століття).- С.465-469.
6. Макаренко А.С. Проблеми шкільного радянського виховання. // Там само. - С.460-464.
7. Менегетти А. Система и личность. Часть 1. Глава 15. Учитель – кто он? / А. Менегетти / Пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология». – Изд. 2-е, исправл. и дополн.. – М.: ННБФ «Онтопсихология, 2007. – 352 с. – С. 177-183.
8. Огнев'юк В. О. Шкільна освіта у контексті семи еволюційних поступів // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11ovosep.pdf
9. Русова С. Національна школа. // Там само. - С.391-392
10. Русова С. Ідейні підвалини школи. // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с. – С.150 – 153.
11. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину.// Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта ХХІ століття). - С. 546-547.
12. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. //Там само. - С.526-539.
13. Уваров А. Ю. Индивидуализация образовательной работы: ключевые составляющие трансформации школы. Школа будущего сегодня // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11uausts.pdf
14. Ушинський К. Про народність у громадському вихованні.// Там само. – С.224 – 234.
15. Франко І. Я. Наші народні школи і їх потреби. // Там само. - С.308-313.
16. Франко І.Я. Учитель. // Там само. - С.315-323.

17. Чепіга Я. Національне виховання. // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с. - С. 191-208.
18. Чепіга Я. Грунтовні принципи нормальної школи.// Там само. - С.189- 191.
19. Чепіга Я. Завдання моменту.// Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта XXI століття). - С.400-402.
20. Christensen K. Marshall. Leading high performance schools // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11droaic.pdf
21. Royle David. Quality secondary education based on a competency approach: issues and challenges // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11droaic.pdf
- Zineldin Mosand, Boren Peter. The school of the future // Освітологічний дискурс. – 2011. - № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11mzpuse.pdf

Семінарське заняття № 6 (2 год.)

Тема 6: Освітній простір індустріального суспільства

1. Формування системи освіти індустріального суспільства.
2. Консервативні і ліберальні цінності, концепції і парадигми освіти.
3. Джон Д'юї про пріоритети освіти індустріального суспільства.
4. Філософія прагматизму та її вплив на освіту.

Література:

1. Джеймс У. Что такое прагматизм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marsexh.ru/pragmatik.html>
2. Д'юї Джон. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294с. - С. 154-256.
3. Кант, Іммануїл. Критика чистого розуму. Про ідеал взагалі / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504с. Парал. тит. арк. нім. - С.336-338.
4. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. – 450 с. - Розділ VI. Цінності освіти як філософський чинник сталого розвитку. С.315-384.
5. Платон. Діалоги / Пер. з давньогр. – К.: Основи, 1999. – 395с. - С.111, 112, 145.
6. Сенека, Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Пер. з латин. А.Содомори. – К.: Основи, 1999. – 603с. - С. 122-125, 131-134.

7. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. / Э.Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557, [3]с. – (Philosophy) - С.294-300; 431-439, 449-455.

8. Тоффлер Э. Третья волна. Глава 9. Индуст-реальность. Принцип прогресса [Электронний ресурс]. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу:

<http://elib.kmpu.edu.ua/651/>

9. Цицерон, Марк Тулій. Про державу; Про закони; Про природу богів / Пер. з латин. Володимир Литвинов. – К.: Основи, 1998. – 476с. - С. 100-101.

10. John Dewey. My Pedagogic Creed (1897) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://en.wikisource.org/wiki/My_Pedagogic_Creed

11. Philosophy of Education. Stanford Encyclopedia of Philosophy. First published Mon Jun 2, 2008 – Режим доступу:

<http://plato.stanford.edu/entries/education-philosophy/>

12. Philosophy of Education. Encyclopedia of Britannica. Primary Contributor: Harvey Siegel – Режим доступу:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/179491/philosophy-of-education>

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

Тема 7: Трансформація ідеї університету

1. Ідея класичного університету. Дослідницька модель В. фон Гумбольдта та інтелектуальна модель Дж. Ньюмена.

2. Розвиток ідеї класичного університету (моделі Х. Ортега-і-Гассета, К. Ясперса, Р. Хатчінсона, С. Гессена, К. Керра).

3. Посткласичний університет: нова ідея, місія, візія та завдання.

4. Проблеми сучасної університетської освіти в Україні.

Література:

1. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П.В. Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448с. - С. 310-327.

2. Ідея Університету: Антологія / Упоряд. : М.Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М.Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304с.: іл.

3. Кант И. Спор факультетов [Електронний ресурс]. – Цифровая библиотека по философии. – С. 313-348. – Режим доступу:

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000504/index.shtml>

4. Ньюмен, Дж. Г. Идея Университета / Дж. Г. Ньюмен; пер. с англ. С. Б. Бенедиктова; под общ. ред. М. А. Гусаковского. – Минск: БГУ, 2006. –

208 с. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу: <http://elib.kmpu.edu.ua/1755/>

5. Огнев'юк В.О. Криза – момент істини для університетської освіти. // Науково – практичне видання «Вища школа». – 2009р. - №11. – С. 5-17.

6. Ортега-и-Гассет Х. Миссія Університета / Х. Ортега-и-Гассет; пер. с. исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусуковського. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу: <http://elib.kmpu.edu.ua/1753/>

7. Павловський Кшиштоф. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд. – К.: Навчально – методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2005. – 230с.

8. Пелікан Я. Ідея Університету : пер. з англ. — К.: Дух і літера, 2009. — 306с.

9. Поляков М.В., Савчук В.С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи. – К.: Генеза, 2004. – 416с.

10. Ридингс Б. Університет в руїнах / Б. Ридингс; пер. с англ. А. М. Корбута ; под. общ. ред. М. А. Гусуковського. – Минск: БГУ, 2009. – 248 с. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу: <http://elib.kmpu.edu.ua/1756/>

11. Університетська автономія. Спеціальний випуск: зб. наук. статей / Упоряд.: С. Квіт, Г. Касьянов, Т. Ярошенко, К. Сігов, Л. Фінберг; Нац. ун-т “Києво-Могилянська Академія” // Дух і літера. — 2009. — № 19.

12. Ясперс К. Ідея Університета / Карл Ясперс; пер. с нем. Т. В. Тягуновой; ред. перевода О. Н. Шпарага; под общ. ред. М. А. Гусаковського. – Минск: БГУ, 2006. – 159 с. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу: <http://elib.kmpu.edu.ua/1754/>

13. Marek Kwiek. Globalization and Higher Education. - Higher Education in Europe, Vol. XXVI, No. 1, 2001

Режим доступу: <http://www.cpp.amu.edu.pl/pdf/Kwiek1.pdf>

14. Ralph W. Bailey. Is the University in Ruins? Institute for Economic Development Policy Discussion Paper Series. Paper Number 2008-02

Режим доступу: <http://epapers.bham.ac.uk/42/1/2008-02.pdf>

15. Rhoades Gary, Slaughter Sheila. Academic Capitalism in the New Economy: Challenges and Choices. - American Academic. – 2004. - 37-60. Режим доступу:

<http://www.aft.org/pdfs/highered/academic/june04/Rhoades.qxp.pdf>

Семінарське заняття № 8.

Тема 8: Глобальний освітній простір

1. Формування освітньої парадигми інформаційного суспільства
2. Становлення економіки знань.
3. Homo educatus – нова еволюційна сходинка людини.
4. Освіта у контексті сталого людського розвитку.

Література:

1. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М.Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542с.
2. Менегетти А. Система и личность. Часть 2. Глава 4. Информатизация: свободный доступ граждан Европы и всего мира к информации. Глава 8. Роль лидера и интеллектуальных ресурсов в эру информатизации. Глава 9. Интеллектуальный лидер: Что он может и должен делать / А. Менегетти / Пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология». – Изд. 2-е, исправл. и дополн.. – М.: ННБФ «Онтопсихология, 2007. – 352 с. – С. 244-259; С. 297-308; С. 309-318.
3. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Національне і глобальне: економіка, культура, освіта / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с. – С. 442-478.
5. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
6. Стратегія ЄЕК ООН для освіти в інтересах збалансованого [сталого] розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net/34903999-442.html>
7. Узбстер Ф. Теории информационного общества. Часть 1. Идея информационного общества [Електронний ресурс] – Цифровая библиотека по философии. – Режим доступу: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000690/index.shtml>
8. Eric A. Hanushek, Ludger Wößmann. Education Quality and Economic Growth. THE WORLD BANK , Washington, DC , 2007 – Режим доступу: <http://elibrary.worldbank.org/content/book/9780821370582>
9. Knowledge for Development. Framework for a Knowledge-based economy. – Режим доступу: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/0,,contentMDK:20269026~menuPK:461205~pagePK:64156158~piPK:64152884~theSitePK:461198,00.html#Knowledge>
10. Journal of Sustainability Education – Режим доступу: <http://www.jsedimensions.org/wordpress/>

2.6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Кількість годин, що відводиться на самостійну роботу студентів становить 36 годин, з них – **14 годин** використовується на виконання ІНДЗ; **10 годин** – на підготовку проекту; **12 годин** – на виконання самостійної роботи.

Завданням самостійної роботи студентів є вивчення джерельної бази, аналітичне дослідження запропонованої літератури та самостійний пошук інших джерел.

Самостійна робота має сприяти розвитку аналітичних здібностей студентів та оптимізувати світоглядну компетентність майбутніх педагогів.

2.7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

2.7.1. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Методичні рекомендації та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (навчального проекту)

Важливою формою самостійної роботи студентів в кредитно-модульній системі організації навчального процесу є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у вигляді реферативного дослідження на відповідну тему.

ІНДЗ у вигляді реферативного дослідження.

При виконанні індивідуального навчально-дослідного завдання слід дотримуватись наступних вимог:

Тема ІНДЗ обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем. Як правило, тема повинна висвітлювати важливі філософські, методологічні, світоглядні проблеми тощо.

Робота має містити такі складові частини:

План, який розкриває зміст роботи із позначенням сторінок та має містити структурні елементи:

- ✓ вступ (обґрунтування актуальності обраної теми);
- ✓ основну частину;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних літературних джерел (за вимогами наукового оформлення).

Обсяг роботи має бути в межах 10-16 сторінок комп'ютерного набору або рукописом в залежності від мети дослідження, без списку літератури та додатків.

Усі розділи і підрозділи, що є у плані, повинні бути виділені в тексті заголовками та підзаголовками.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: 20 мм.

Текст у комп'ютерному варіанті виконується шрифтом – Times New Roman, розміром –14, міжрядковий інтервал – 1,5.

Порядковий номер проставляється праворуч у верхньому куті сторінки. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому порядковий номер не ставиться. Він проставляється на наступній сторінці і далі за порядком.

Розділи або глави нумеруються арабськими цифрами, а підрозділи або параграфи – цифрою розділу і підрозділу через крапку. Наприклад, якщо розділ буде другим, то він позначається: Розділ 2: ... (далі йде назва розділу), а відповідно перший підрозділ цього розділу: 2.1... (далі йде назва підрозділу) і так далі за порядком до наступного розділу.

Вступ – найважливіший змістовний елемент роботи. Форма його – довільна, але в ньому повинні обов'язково знайти відображення такі питання: обґрунтування вибору теми, оцінка її з точки зору актуальності та важливості, визначення її місця в існуючій науковій проблематиці, оцінка ступеню і характеру розробки теми, зміст наукової проблематики, яку автор вбачає в цій темі, формулювання мети і завдань дослідження.

Основний зміст теми повинен являти собою самостійно виконане дослідження по проблемі, заявленої в назві ІНДЗ, узагальнення існуючої наукової літератури, або методологічну розробку проблеми з вказівкою на її застосування у сфері наукових інтересів автора ІНДЗ.

У **висновку** – повинне даватися коротке резюме того, що викладено в основній частині роботи; висновки, які зроблені з цього викладу, або посилення на методологічне і світоглядне застосування викладеного в ІНДЗ матеріалу.

Список літератури має назву «ЛІТЕРАТУРА», повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно додержуватись вимог державного стандарту. Кожен бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв творів. Бібліографічні записи повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу робляться в тексті з позначенням їх порядкового номера в списку і сторінок через кому в прямокутних дужках. Наприклад: [6, 123], або на декілька підряд сторінок [7, 34-37]. Якщо посилання робиться на ціле джерело без зазначення конкретних сторінок, то вказується лише порядковий номер у списку в прямокутних дужках. Наприклад: [10]. Якщо на декілька джерел, то цифри номеру йдуть через крапку з комою. Наприклад: [10; 15] або [7;10;12]. Нижче подані приклади оформлення використаної літератури, яке залежить від виду джерела:

9. *Монографія:*
Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Монографія. К.: Знання України, 2003. – 449 с.
10. *Робота в збірнику:*
Квіт С. Алгоритм університетського розвитку. Університетська автономія. К.: 2008. 366 с. С. 12-30.
11. *Перекладена робота:*
Пелікан Я. Ідея університету. Пер.з англ. К.: Дух. і літера. 2009. – 360 с.
12. *Журнальна стаття:*
Огнев'юк В. О. Суспільство втрачених цінностей // Історія. Філософія. Релігієзнавство. 2008. № 3. – С. 7-10.
13. *Авторський підручник:*
Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник / М.В. Левківський. К.: ЦУЛ, 2008.– 360 с.
14. *Коллективний підручник, або посібник:*
Педагогіка вищої школи. Навч. посіб./ З.Н. Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; За ред.. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп.. – К.: Знання, 2007, – 495 с.

*Зразок оформлення титульного аркуша
індивідуального навчально-дослідного завдання:*

перша сторінка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра філософії

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни «Філософія освіти»

Студента (студентки)

_____ курсу

Гуманітарного інституту

Прізвище, ім'я

Київ - 2012

Детальніше з вимогами можна ознайомитись під час консультації на кафедрі філософії.

2.7.2. ПРОЕКТ

Методичні рекомендації та вимоги до виконання

Метод проектів відображає особистісно орієнтований підхід в освіті і сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя в інформаційному суспільстві.

Студенти мають підготувати *науково-пошукові, інформаційні* або *творчі проекти* (монопредметного або міжпредметного характеру).

Тема проекту обирається студентами самостійно за погодженням з викладачем. Як правило, тема повинна висвітлювати важливі філософські проблеми.

Основними вимогами до підготовки і захисту проекту є:

- значущість та актуальність порушених проблем;
- коректність у використанні методів дослідження і методів обробки отриманих результатів;
- активність кожного учасника проекту відповідно до його індивідуальних можливостей;
- колективний характер прийнятих рішень;
- характер спілкування і взаємодопомоги, взаємодоповнюваності учасників проекту;
- необхідна і достатня глибина проникнення в проблему, залучення знань з інших галузей;
- доказовість прийнятих рішень, вміння аргументувати свої висновки;
- естетика оформлення результатів виконаного проекту;
- вміння відповідати на запитання щодо змісту проекту, лаконічність на аргументованість відповідей кожного члена групи.

3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Загальна оцінка (кількість балів) складається з відповідної кількості балів з кожної теми, двох модульних контрольних робіт, індивідуального навчально-дослідного завдання, та виконання самостійного опрацювання літератури.

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР №1	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	МКР №2	ІНДЗ	За шкалою ECTS	
6	22	22	22	25	22	6	22	6	25	30	90-100	A
											82-89	B
											75-81	C
											69-74	D
											60-68	E
											35-59	FX
											1-34	F

3.1. Шкала оцінювання:

90 – 100 – *відмінно* (A)

75 – 89 – *добре* (BC)

60 – 74 – *задовільно* (DE)

35 – 59 – *незадовільно* з можливістю повторного складання (FX)

1 – 34 – *незадовільно* з обов'язковим повторним курсом (F)

3.2. Розрахунок рейтингових балів за видами модульного контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість одиниць	Кількість рейтингових балів за одну одиницю	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій	8	1	8
2	Відвідування семінарських занять	8	1	8

4	Робота на семінарському занятті (на основі аналітичного дослідження запропонованої літератури та самостійного пошуку інших джерел).	8	10	80
5	ІНДЗ	1	30	30
6	Виконання модульної контрольної роботи (МКР)	2	25	50
8	Екзамен	1	40	40
Підсумковий рейтинговий бал				
Коефіцієнт перерахунку				

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання дисципліни передбачає лекційний курс, особливістю якого є звернення до праць відомих філософів, в яких розкривається ідея освіти. Звідси випливає необхідність ознайомлення та дослідження цих праць студентами під час самостійної роботи. Курс передбачає активний пошук джерел через Інтернет. Семінарські заняття проводяться з елементами дискусії та порівняльного аналізу.

5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

16. Програма з філософії освіти.

17. Джерельна база: список літератури для обов'язкового та додаткового опрацювання. Зазначена література є в різних бібліотеках: університету, бібліотеках м. Києва, бібліотеці кафедри та викладача.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дуалізм філософії освіти та проблеми її становлення.
2. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт, предмет, співвідношення з іншими галузями знання.
3. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового знання.
4. Плюралізм філософії освіти.
5. Філософське вчення про людину та його методологічне значення для розвитку освіти.
6. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.
7. Методологічні функції філософії освіти.
8. Ідея освіти та її витоки.
9. Феномен освіти.

10. Освіта як процес навчання і виховання.
11. Опосередкована та цілеспрямована освіта.
12. Освіта як система.
13. Освіта як соціальна технологія.
14. Школа як обов'язкова ланка освіти.
15. Освіта як сфера.
16. Багатоаспектність поняття «освіта».
17. Освіта і культура.
18. Освіта як соціалізація особистості.
19. Закономірності розвитку освіти.
20. Філософська концепція самопізнання.
21. Мова і освіта.
22. Цілі освіти.
23. Освіта як цінність.
24. Цінності в освіті.
25. Консервативні цінності, концепції і парадигми освіти.
26. Ліберальні цінності, концепції і парадигми освіти.
27. Людинотворча місія освіти.
28. Освіта як духовне народження людини.
29. Освіта як суб'єкт-суб'єктна взаємодія.
30. Освіта як сфера відтворення суспільства і масової соціалізації.
31. Фалес, Сократ і софісти та їх роль в розвитку ідеї освіти.
32. Конфуцій та його роль в розвитку ідеї освіти.
33. Концепція освіти Платона.
34. Арістотелівське осмислення ідеї освіти.
35. Осмислення освіти християнськими філософами. Святий Августин і Тома Аквінський.
36. Освіта в добу Відродження: ідея формування всебічно розвинутої людини.
37. Освітні ідеї та ціннісні орієнтації Я.А. Коменського.
38. Індивідуальність - рушійна сила індустріального суспільства. Дж. Локк.
39. Ідея природної свободи і вільного виховання Ж.Ж. Руссо.
40. Г.І. Песталоцці про мистецтво освіти і освіту для індустрії.
41. Розуміння свободи освіти І. Кантом та феномену знання Г. Гегелем.
42. Григорій Сковорода про самопізнання та спорідненість виховання з природою.
43. Ідея національної школи в працях К. Ушинського, Б. Грінченка, С. Русової, І.Франка, Я. Чепіги.
44. Ідея національної школи та її розвиток в працях Г. Ващенка.
45. Зміна цінностей освіти в освітньому просторі України: А. Макаренко та В. Сухомлинський.
46. Університет як ідея єдності науки і освіти.
47. Місія університету в культурі.
48. Багаторівнева система підготовки фахівців: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр, доктор філософії.

49. Автономія університету
50. Гуманітарна освіта і проблема профілю вищого навчального закладу.
51. Освіта і дослідження в сучасному університеті.
52. Гумбольтівська концепція класичного університету та її розвиток.
53. Розвиток ідеї університету Ортегою-і-Гассетом.
54. К. Ясперс про університетську освіту.
55. Порівняти різні моделі сучасної університетської освіти.
56. Освіта і сталий людський розвиток.
57. Теорія людського капіталу.
58. Зміна канонів освіченості в історії культури.
59. Концепція безперервної освіти.
60. Формування системи освіти індустріального суспільства.
61. Джон Д'юї про пріоритети освіти індустріального суспільства.
62. Формування освітньої парадигми інформаційного суспільства. Е.Тоффлер.
63. Філософські засади Національної доктрини розвитку освіти.
64. Суб'єкт-об'єктна і суб'єкт-суб'єктна парадигми освіти. Консерватизм та лібералізм.
65. Основні суперечності сучасної освіти.
66. Освітні стандарти і парадигма особистісно-орієнтованої освіти.
67. Освіта як сфера послуг.
68. Глобалізаційні процеси в освіті.
69. Освіта у стратегії боротьби з бідністю.
70. Сучасна система освіти.

7. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ “ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ”

1. Аквінський Тома. Коментарі до Арістотелевої «Політики» / Пер. з латини О.Кислюка; Передм. В. Котусенка. – К.: Основи, 2000. – 794с.
2. Андрущенко В. Філософія освіти ХХІ століття: у пошуках перспективи // Філософія освіти. № 2, 2005. , № 1 (3), 2006.
3. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. – К.: Знання України, 2004. – 804с.
4. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О.Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239с.
5. Арістотель. Нікомахова етика / Переклав з давньогрецької Віктор Ставнюк. – К.: «Аквілон - Плюс», 2002. – 480с. – С. 457 – 467.
6. Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120с., ил. – (Б-ка мировой лит.)
7. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. – К.: Атіка, 2009. – 684с.: іл.

8. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
9. Вітгенштайн Людвіг Tractatus Logico – Philosophicus; Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995. – 311с.
10. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. – 1312с.
11. Габермас Ю. Ідея Університету – навчальні процеси // Ідея Університету: Антологія. – Львів, 2002.
12. Гадамер, Ганс – Георг. Істина і метод: Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2000. Т.І : Герменевтика I: Основи філософ. герменевтики. – 464с. – Бібліогр.: 1с. . С. 133-140.
13. Гадамер, Ганс – Георг. Істина і метод: Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2000. Т.ІІ : Герменевтика II: Доповнення і покажчики. – 478с. С.133-196.
14. Гегель, Г.В.Ф. Феноменологія духу / З нім. пер. П.Тарашук; Наук. ред. пер. Ю.Кушаков. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548с.
15. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. (В поисках практико – ориентированных концепций) – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608с.
16. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П.В. Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448с.
17. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М.Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542с.
18. Гусинский Э.Н., Турчанинова Ю.И. Введение в философию образования. – М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. – 224с.
19. Д'юї Джон. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294с.
20. Дзвінчук Дмитро. Освіта в історико – філософському вимірі: тенденції розвитку та управління. – Монографія. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – 378с.
21. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / АН СССР, Ин-т философии; Общ. ред. и вступит. статья А.Ф. Лосева. – М.: Мысль, 1979. – 620с. – (Филос. наследие)
22. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.
23. Ідея Університету: Антологія / Упоряд. : М.Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М.Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304с.: іл.
24. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2006. – 1200с.
25. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта XXI століття).
26. Канке В.А. Философия науки // Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. – М., 2000.
27. Кант І. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? // Сочинения в шести томах. – М., 1966.

28. Кант, Іммануїл. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504с. Парал. тит. арк. нім.
29. Квек М. Національна держава, глобалізація та Університет як модерний заклад // Ідея Університету: Антологія. – Львів, 2002.
30. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / Сост. В.М. Кларин, А.Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416с. – (Б-ка учителя).
31. Кохановский В.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов / В.П. Кохановский [и др.] – Изд. 4-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 608с. – (Высшее образование).
32. Краевский В.В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.В. Краевский, Е.В. Бережнова. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 400с.
33. Кремень В. Вища освіта в соціокультурних змінах сучасності / В. Кремень. – Вища освіта України. – 2007 - №3. – С.9-13.
34. Кремень В. Підготовка вчителя в умовах переходу загально освітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання // Вища школа. – К., 2003. – с.3-11.
35. Кремень В. Філософія людиноцентризму у світлі національної ідеї / В. Кремень // Вища освіта України. – 2009. - №1. – С.5-12.
36. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум. / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 575с.
37. Крижко В.В. Антологія аксіологічної парадигми освіти. Навч. посібник. – К.: Освіта України, 2005. – 440с.
38. Крижко В.В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Навч. посібник / Крижко В.В., Мамаєва І.О. – К.: Освіта України, 2005. – 224с.
39. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – М., Спб.: 1998.
40. Лутай В. Розробка сучасної філософії освіти на засадах синергетики / В. Лутай. – Вища освіта України. – 2009. - №1. – С.33-35.
41. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. – К.: Центр «Магістр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256с.
42. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с.
43. Мироненко В. Проблема формування цілісного світогляду у вищій школі / В. Мироненко, І. Саєвич // Освіта і управління. – 2008. – Т1. Ч.1. – С.67-70.
44. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України: монографія / [кол. авт.]/АПН України, Ін-т вищої освіти – К.: Пед. думка, 2007. – 222с.
45. Огнев'юк В. Навчання і виховання як соціоцентричні цінності / В. Огнев'юк // Вища освіта України. – 2003. - №4. – С.15-20.
46. Огнев'юк В.О. Освіта міжпарадигмального періоду. – К.: Нова

парадигма, 2005. – № 50. – С. 36-48.

47. Огнев'юк В. О. Осягнення освіти: Підсумки XXI століття/ В.О. Огнев'юк. – К.: Навч. книга, 2003. – 111с.

48. Огнев'юк В.О. Криза – момент істини для університетської освіти. // Науково – практичне видання «Вища школа». – 2009р. - №11. – С. 5-17.

49. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

50. Огнев'юк В.О. Проблеми та перспективи оцінювання якості української освіти. / Моніторинг якості освіти: теорія та практика : матеріали Всеукраїнської науково – практичної конференції [Редкол. : В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа та ін.]. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – С.6-9

51. Ортега-і-Гасет Х. Місія Університету // Ідея Університету: Антологія. – Львів, 2002.

52. Основные парадигмы и модели образовательной деятельности // Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / под общ. ред. проф. С.А. Лебедева. – М.: Академический проект, 2006. – разд.2, гл.5.

53. Павловський Кшиштоф. Трансформації вищої освіти в XXI столітті: польський погляд. – К.: Навчально – методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2005. – 230с.

54. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк,

55. А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.:

56. Знання, 2007. – 495с. .

57. Пелікан Я. Ідея Університету : пер. з англ. — К.: Дух і літера, 2009. — 306с.

58. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д.Коваль. – К.: Основи, 2000. – 355с.

59. Платон. Діалоги / Пер. з давньогр. – К.: Основи, 1999. – 395с.

60. Покликання університету: Зб. наук. пр. / Відп. ред. О. Гомілко. – К.: РІА «ЯНКО»; «ВЕСЕЛКА», 2005. – 304с.

61. Поляков М.В., Савчук В.С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи. – К.: Генеза, 2004. – 416с.

62. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. – М., «Когито-Центр», 2002. – 396с.

63. Святий Августин. Сповідь / Пер. з латин. Ю.Мушака; Післям. С.Здіорука. – К.: Основи, 1999. – 319с.

64. Секундант С. Реформа освіти в контексті філософії XVI – XVII сторіч. / С.Секундант // Філософська думка. – 2008. - №5. – С.52-63.

65. Сенека, Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Пер. з латин. А.Содомори. – К.: Основи, 1999. – 603с.

66. Сидоров Н.Р. Философия образования: Введение: учеб. пособ. / Н. Р. Сидоров. – СПб: Питер, 2007. – 303с.

67. Сірополко Степан. Історія освіти в Україні. – Київ: Наук. думка, 2001. – 912с.

68. Сковорода, Григорій. Твори: У 2т. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства).

69. Слотердайк П. Критика цинического раз ума./ Петер Слотердайк; пер. с нем. А. Перцева; испр. изд-е. – Екатеринбург: У- Фактория, М.: АСТ Москва, 2009, -800 с.

70. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество / Общ. ред., сост. и предисл. А.Ю. Согомонов: Пер. с англ. – М.: Политиздат, 1992 – 543с. – С.405 – 424.

71. Спиноза Бенедикт. Теологічно – політичний трактат / Пер. з лат. В.Литвинов; Вст. слово В.Литвинова. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. – 237с.

72. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С.О. Сисоевої. – К.: КІМ, 2008. – 424с.

73. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. / Э.Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557, [3]с. – (Philosophy)

74. Тоффлер, Елвін. Третя Хвиля / З англ. пер. А.Євса. – К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480с. – Бібліогр. : с. 432-453.

75. Університетська автономія. Спеціальний випуск: зб. наук. статей / Упоряд.: С. Квіт, Г. Касьянов, Т. Ярошенко, К. Сігов, Л. Фінберг; Нац. ун-т “Києво-Могилянська Академія” // Дух і літера. — 2009. — № 19.

76. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В.Г. Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 472с.

77. Философия образования // Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / под общ. ред. проф. С.А. Лебедева. – М.: Академический проект, 2006. – разд.3, гл.3

78. Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / Под общ. ред. проф. С.А. Лебедева. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический Проект, 2008. – 733с. – (Gaudeamus).

79. Філософія освіти: науковий часопис / засн. Ін-т вищої освіти АПН України, нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, УАПН. – К.: Майстер-клас. 2005 - №1, №2; 2006 - №1, №2, №3

80. Хрестоматія з української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г.Вашенко, В. Сухомлинський: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Уклад. В.П. Кравець, О.І. Мешко. – К.: Грамота, 2008. – 768с.

81. Цицерон, Марк Тулій. Про державу; Про закони; Про природу богів / Пер. з латин. Володимир Литвинов. – К.: Основи, 1998. – 476с.

82. Ясперс К. Ідея Університету // Ідея Університету: Антологія. – Львів, 2002.

83. Ясперс, Карл. Психологія світоглядів / З нім. пер. О.Кислюк, В.Осадчук. – К.: Юніверс, 2009. – 464с. (Філософська думка). С. 432 -444.

84. <http://plato.stanford.edu/entries/education-philosophy/>

85. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/179491/philosophy-of->

education

86. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enwiki/15345>